

דו"ח סיוור בבי"ס "עלי גבעה" בגבעת אבני

כתב: אורי שמולביץ

מהתרשמותי הכללית מהסיוור בב"ס "עלי גבעה" עולות כמה תובנות חשובות שאותן אציין בדו"ח זה. אפתח ואומר שציפיותי היו שונות מכפי שחוויתי בפועל והופתעתי לטובה מהמבנה הייחודי של בי"ס זה, שכן הדבר היה חדש לי.

ראשית, אני סבור כי צוות המורים בבי"ס זה מזין את התלמידים בידע ובצורות חשיבה ופעילות מגוונות אשר אינן קיימות בבתי ספר רגילים. האמביציה והאמונה שמובילות מנהלת בי"ס ויוזמת הרעיון, המורה לחינוך הגופני, הן אלה שהובילו את בי"ס ללקיחת יוזמה ולשינוי משמעותי בחיי הילדים. שמתי לב שכמוטיב מרכזי, הנאת הילד עומדת במרכז והתחושה היא שהוא יעבור 6 שנים של חוויות ייחודיות אשר יילכו איתו הלאה בחייו. הדרך שנבחרה היא דרך תנועה שמשולבת בכל תחום פעילות הילדים בכלל השיעורים ואליה שותפים כלל סגל המורים. הדבר שונה מאוד מבתי ספר אחרים אשר נמדדים בהישגי ילדים וציונים, משמעת, לימוד בדרכים מסורתיות וכו'.

דבר ראשון ששמתי לב אליו כשנכנסתי לבית הספר הוא תחושת הפשטות והחופש ששורר. עם כניסתי הבחנתי בסימני משחקים כמו "קלאס", חצר משחקים, דלגיות ומגרשי ספורט. מבנה בית הספר מכתוב את אופיו ונראה כי הושקעה בו מחשבה רבה ואמצעים.

כחלק מתכנית עבודה שנתית, צוות המורים מארגן מערכי שיעור ייחודיים המתבססים על הפעלת הילדים דרך תנועה בדרכים שונות. אמנם ישנה דרישה מכלל המורים לשלב תנועה בשלל מקצועות אשר בחלקם הדבר נראה קשה ואף בלתי אפשרי כאשר מסתכלים בצורה אובייקטיבית מהצד.

עם זאת, עם השנים שעברו מתחילת הניסוי, ניתן לראות כי המורים אימצו לעצמם גישות שונות ודרכי פעולה מגוונות שאיתן אפשר להגיע ולהכין מערך שיעור לכל סוג של שיעור.

הערכים שעליהם בי"ס פועל הם ב 3 מישורי תנועה: להרגיש, לחוות ולהבין; תנועה לשם למידת תנועה טבעית לגוף; ותנועה מחשבתית ואינטרקטיבית.

מהשקפתי על כמה שיעורים הבחנתי בגישות שונות של לימוד אצל המורים, כאשר כל גישה שילבה תנועה ולמידה עיונית. בשיעור חשבון בכיתה א'1 המורה נכנסה לכיתה כאשר הילדים ישובים ומחכים בדיוק בזמן בכיתה. הילדים היו מאוד נמרצים אחרי הפסקה שבו שיחקו בחוץ ושיתפו את המורה בנעשה בה.

המורה לא התחילה בשיעור עד שהילדים נרגעו מעט ושיתפו אותה וכן, לא התערבה בצורת הישיבה שלהם ובכך שלא ישבו בשקט, מה שלא נהוג בכיתה רגילה.

ניתן לראות שדרך הלימוד היא בסביבת למידה אינטרקטיבית שכללה לוח חכם לרישום, דבר המראה על חדשנות. המורה התחילה את השיעור במעבר קצר על החומר והילדים שיתפו פעולה בצורה נמרצת ולא הראו סימני עייפות. לאחר הקדמה המורה חילקה אותם לכמה קבוצות כאשר חלקם מתרגלים בליווי חונכת הרכבה של צורות גאומטריות באמצעות דלגיות מחוץ לכיתה וחלקם פותרים תרגילים במחברת. לאחר סיום המטלה הקבוצות החליפו ביניהן וניתן היה לראות שגם הקבוצה שעובדת בכיתה וגם הקבוצה שעובדת בחוץ, עובדות בצורה טובה ורצינית מה שמראה על כך שניתן ללמוד גם בצורה עיונית תוך שילוב התנועה.

מה שהפתיע אותי לטובה היה שהתלמידים היו קשובים למורה בכל זמן השיעור ופעלו בצורה יוצאת דופן בעבודת צוות. המורה עברה ווידאה הבנה מכלל התלמידים.

בשיעור נוסף בכיתה מקבילה, המורה לימדה מספרים זוגיים ואי זוגיים תוך כדי קפיצה של תלמידים על רגל אחת או שתי רגליים. שוב ניתן לראות דרך פעולה שונה בין הכיתות ובשתיהן הילדים נהנו ולמדו את כל תכני השיעור בצורה אפקטיבית.

הופתעתי לראות שבשיעור ערבית בכיתה ה' הילדים למדו בחוץ תוך כדי משחק עם "מצנח" ועברו על המון מילים ומשפטים.

ניתן לומר בבירור שדרך הפעולה של תנועה גורמת לילדים לגירוי עצבי שכתוצאה ממנו הם מחכים לשיעור, ממושמים מאוד כשצריך ולומדים וזוכרים את החומר בצורה מיטבית. העבודה עם הילדים בהפסקה הפעילה הייתה מהנה מאוד וראיתי שהילדים נהנים לשחק ובכללם לא היו ילדים שישבו בצד. הילדים הורגלו לאורח החיים הספורטיבי בשונה מבי"ס רגיל בו לא כל התלמידים נהנים משיעורי הספורט ופעילויות שונות וכן כמעט ולא ראיתי ילדים אשר סובלים מבעיות קוארדינציה קשות או מעודף משקל. העבודה עם הילדים בהפסקה הפעילה לא הייתה קלה שכן הם מאוד נהנים לשחק וקצת קשה להם לעצור ולהקשיב בדיוק להוראות כאשר יש גורם מסיח כמו כדור. עם זאת, הילדים ממושמים וכאשר מרימים את הקול ומבקשים מהם לעצור, לרוב הם עוצרים ומבינים מהר מה עליהם לעשות. בנוסף, הילדים מורגלים לזמנים ולנהלי בי"ס ולערכי הדדיות ועבודה בקבוצה. למרות שיש להם חופש פעולה גדול, הם עדיין כפופים למסגרת הלימודים ויודעים לא לצאת מהגבולות המותרים להם.

עם זאת, אני חושב שהעבודה בתנועה עם שכבות גיל בוגרות יותר (ד'-ו') היינה מעט יותר בעייתית שכן חומר הלימוד לעיתים מצריך דרך למידה עיונית יותר אינטנסיבית ומשמעת עצמית. בין היתר לצורך שילובם בתכנית לימודים רגילה בחטיבות הביניים. בנוסף, אני חושב שהדבר מצריך מהמורים פיתוח יצירתיות וכלים להתמודדות עם הילדים אשר אינם קלים ודורשים שעות עבודה רבות יותר והסתגלות למערכת. הביקורת המשמעותית ביותר שלי על דרך למידה זו היא שהילדים מורגלים לדרך למידה מסוימת שלא בטוח שמתאימה לכולם וכנראה תגרום לחלק רב מהם בעיות הסתגלות ולמידה ואף הפרעות קשב וריכוז בשלבים מאוחרים יותר בחטיבת הביניים והתיכון. עומדת פה דילמה של חוויות למידה והעצמה של הילד תוך ניהול אורך חיים בריא, אל מול דרכי הלמידה ודרישות העולם המודרני. דבר אשר קשה למדוד אותו אך עלול להשפיע על ציוניהם והעבודה בסביבה מודרנית בעתיד.

לסיכום, אומר כי אני סבור שיש לשלב תכנית פעולה דומה בכלל בתי הספר בארץ ובעולם כחלק מתכניות הלימוד. עם זאת, אני חושב כי יש למצוא את האיזון הנכון ולהכניסו גם לחטיבות הביניים ולתיכונים. חלק מהשיעורים צריכים לעבור בצורה עיונית לחלוטין וחלקם יכולים לשלב תנועה. אני בטוח שכחלק משנות הניסוי, הופקו לקחים משמעותיים ונעשו טעויות בדרך כפי שציינו סגל המורים. הלמידה והסקת המסקנות הם שלב חשוב בהתפתחות דרך זו וסגל המורים צריך לדעת לתת את הכלים המתאימים לילדים מה שנראה שנעשה בצורה מאוד טובה דרך אמונה ודרך חיים של המורים לחינוך.

התחברתי מאוד לכך שרעיון וחזון של מורה לחינוך גופני סחף אחריו בי"ס שלם והדבר מעודד יוזמה ומנהיגות.